

Forhandlingsoplæg – reform af læreruddannelsen

En mere praksisrettet læreruddannelse

En god og ambitiøs læreruddannelse er afgørende for at give børn og unge en skolegang med faglighed, fællesskab og dannelse. Folkeskolen udgør en væsentlig del af fundamentet for velfærdssamfundet, og skolens kvalitet bygger i høj grad på dygtige lærere. Ikke mindst i forhold til den sociale mobilitet er det afgørende, at lærerne kan skabe faglige fællesskaber, som får alle med uanset baggrund. Det er også centralt, at der kan rekrutteres dygtige lærere til skolerne i hele landet. Regeringen ønsker derfor at starte politiske forhandlinger om at reformere læreruddannelsen.

21. juni 2022

Regeringen har i 2020 nedsat en udviklingsgruppe med deltagelse af KL, DLF, de lærerstuderende og professionshøjskolerne, som er kommet med en række anbefalinger til at nytænke læreruddannelsen. Sammen med et markant løft på 125 millioner kroner årligt fra 2023 er der nu et ambitiøst grundlag og en enestående mulighed for reelt at styrke læreruddannelsen.

Regeringen har tre overordnede mål for en ny læreruddannelse:

- Højere kvalitet og faglighed samt øget studieintensitet.
- Mere praktik og bedre sammenhæng til praksis og folkeskolens behov.
- Mindre detailstyring samt øget nærhed og frihed.

Kvaliteten skal øges, og uddannelsen skal rette sig mere mod lærerfaget og de praktiske færdigheder i forhold til undervisningen. En højere og mere praksisrettet faglighed skal desuden give lærerne bedre værktøjer til at tilrettelægge undervisningen efter de enkelte elever i folkeskolen. Læreruddannelsen skal i højere grad understøtte lærernes professionelle autoritet og myndighed.

Der er brug for at styrke rekrutteringen af lærere til folkeskolen. Derfor skal læreruddannelsen have et bedre omdømme i offentligheden og blandt gymnasieelever, så den bliver mere attraktiv for dygtige og motiverede unge at søge ind på. Uddannelsen skal være mere praksisrettet og knyttes tættere til folkeskolen, så de lærerstuderende er velforberedte til undervisningen i klasseværelset og til at varetage den samlede vifte af læreropgaver i folkeskolen. Desuden skal uddannelsens store frafald reduceres – ligesom en bedre læreruddannelse skal bidrage til at mindske frafaldet fra lærerfaget kort efter endt uddannelse.

Uddannelsen skal kunne udbydes i hele landet, så også de små uddannelsessteder har mulighed for at tilbyde en bred fagrække til deres studerende. Der skal være mindre detailstyring og mere frihed til lokale toninger i overensstemmelse med kultur og tradition på det enkelte uddannelsessted.

Regeringen ønsker at reformere læreruddannelsen fra sommeren 2023 med udgangspunkt i udviklingsgruppens anbefalinger. Regeringens oplæg til mål og elementer i en ny læreruddannelse fremgår af boks 1.

Boks 1. Mål og elementer i en ny læreruddannelse

Mål: Højere kvalitet og faglighed samt øget studieintensitet

- Flere timer om ugen til undervisning, vejledning og feedback.
- Undervisningens indhold skal fokusere på de færdigheder, som læreren har brug for i undervisningen.
- Mere øvelsesbaseret undervisning, så de studerende kan træne klasseledelse, inklusion og skole-hjem-samarbejde mv. sammen med deres fag.
- Mere krævende prøver, som tester praktiske færdigheder og forudsætter en løbende arbejdsindsats for de studerende.
- En professionsprøve - med målrettet afprøvning af de lærerstuderendes færdigheder i at undervise - afløser de nuværende tre enkeltstående praktikprøver.
- Studiefaglige samtaler med de studerende.
- Ny grundfaglighed med nye, professionsrettede fag samt større fokus på dannelse.
- Antallet af undervisningsfag (almindeligvis tre) og den samlede minimumsramme for undervisningsfagene fastholdes.
- De studerende følger et stamhold knyttet til grundfagligheden, så frafaldet reduceres og den faglige progression styrkes.
- Den nuværende praksis med mødepligt på første år fastholdes, og der indføres fremmøderegistrering på øvrige år.
- Dansk og matematik (og evt. engelsk) bliver store fag, og der indføres separate skriftlige og mundtlige karakterer i sprogfag og matematik.

Mål: Mere praktik og bedre sammenhæng til praksis og folkeskolens behov

- En tredjedel mere praktik, så de studerende har praktik på alle fire år.
- Praktikken skal så vidt muligt integreres i fagene på læreruddannelsen, så sammenhængen mellem teori og praksis styrkes, herunder via tværgående praksiselementer.
- Den integrerede praktik tilrettelægges gerne som udstrakt praktik de første år, så de studerende får en længerevarende kontakt med praktikskolen.
- Større praksisfokus i det afsluttende projekt. Det nuværende bachelorprojekt afløses af den afsluttende lærereksamen bestående af en større skriftlig opgave og en mundtlig prøve.
- Specialpædagogik og dansk som andetsprog genindføres som undervisningsfag - med dimensionering.
- De frivillige kurser "Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab" samt "Uddannelse og job" etableres som valgfag inden for grundfagligheden.
- Etablering af et forum for læreruddannelsens interessenter for at følge op på målsætningerne, herunder bidrage til samarbejdet i "Sammen om Skolen".

Mål: Mindre detailstyring samt øget nærhed og frihed

- Modulstrukturen afskaffes, og fagene gøres til omdrejningspunkt, så sammenhæng og faglig progression styrkes, og de studerendes holdfællesskab kan medvirke til at reducere frafald.
- Den nuværende detailstyring afskaffes ved at sanere i den store mængde mål i bekendtgørelsen.
- Frihed til lokale toninger med udgangspunkt i uddannelsesstedernes kultur og tradition ved at erstatte de mange og detaljerede mål med klare formål for uddannelsen, som kan udfyldes lokalt og af den enkelte underviser.

Ny struktur for læreruddannelsen

De skitserede mål og elementer indebærer en ny struktur, hvor fagene er omdrejningspunkt, og de studerende som udgangspunkt følger undervisningen i grundfagligheden i stamhold gennem hele uddannelsen. Dertil kommer, at der bliver en ny fordeling af læreruddannelsens i alt 240 ECTS-point på uddannelsens fire grundelementer:

- Undervisningsfag: 120 ECTS-point
- Grundfaglighed: 70 ECTS-point
- Praktik: 40 ECTS-point
- Den afsluttende lærereksamen: 10 ECTS-point.

Tabel 1

Fordeling af ECTS-point på grundelementer i uddannelsen

	Nuværende bekendtgørelse	Professionshøjskolernes praksis	Forslag
Undervisningsfag	120-140 ECTS	100-110 ECTS*)	120 ECTS
Grundfaglighed	60-80 ECTS	60 ECTS*)	70 ECTS
Praktik	30 ECTS	30 ECTS	40 ECTS
Den afsluttende lærereksamen	10-20 ECTS	20 ECTS	10 ECTS
Professionshøjskolernes praksis med specialiseringsmoduler	Indgår ikke i bekendtgørelsen	20-30 ECTS*)	Indgår ikke i forslaget

*) Professionshøjskolernes specialiseringsmoduler kan både rette sig mod undervisningsfagene og grundfagligheden – og kan derfor indgå begge steder.

Undervisningsfag

Den lærerstuderende skal fortsat vælge almindeligvis tre undervisningsfag. Der fastsættes to størrelser undervisningsfag med henblik på at prioritere folkeskolens store fag. Dansk og matematik (og evt. engelsk) gøres til store fag på 50 ECTS-point, mens de øvrige fag tildeles 35 ECTS-point. Dansk forbliver som det eneste fag aldersspecialiseret, da det er stort og har forskelligt indhold i ind- og udskolingen. Evt. kan matematik også udbydes som et lille aldersspecialiseret fag, evt. rettet mod 1.-6. klasse for at styrke rekrutteringen af lærere til de yngre elever.

Grundfaglighed

Grundfagligheden er obligatorisk for alle lærerstuderende og skal fremover bestå af fire fag samt valgfag:

- Pædagogik og almen didaktik (20 ECTS-point)
- Pædagogisk psykologi, inklusion og specialpædagogik (20 ECTS-point)
- Dannelse/KLM (20 ECTS-point)
- Dansk som andetsprog (5 ECTS-point)
- Valgfag (5 ECTS-point).

Formål og indhold i faget dannelse/KLM udfoldes i forligskredsen. Faget fastsættes fremover til 20 ECTS-point. I den nuværende bekendtgørelse er der ikke fast-

sat en ramme for området, men professionshøjskolernes praksis ligger typisk på 15-17 ECTS-point.

Valgfag under grundfagligheden (tidligere frivillige kurser)

Fem ECTS-point i lærerens grundfaglighed skal benyttes til valgfrie elementer for de lærerstuderende. De lærerstuderende skal kunne vælge mellem følgende:

- Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (2½ ECTS-point)
- Uddannelse og job (2½ ECTS-point)
- Det praktisk-musiske fagområde (2½ ECTS-point)
- Svømmelærer (5 ECTS-point) (evt. med dimensionering).

Praktik

Praktikken udvides med 10 ECTS-point til i alt 40 ECTS-point, så de studerende har praktik på alle fire år.

Den afsluttende lærereksamen

Det nuværende bachelorprojekt afkortes til 10 ECTS-point og afløses af den afsluttende lærereksamen bestående af en større skriftlig opgave og en mundtlig prøve.

Specialiseringsmoduler

Professionshøjskolerne har indført en praksis med specialiseringsmoduler, som kan rette sig både mod undervisningsfagene og grundfagligheden. Disse specialiseringsmoduler udgår som konsekvens af, at modulopbygningen af uddannelsen erstattes af en fagstruktur. Dette frigiver mere sammenhængende tid til undervisning i undervisningsfagene og grundfagligheden. De emner, som nogle studerende har beskæftiget sig med i specialiseringsmodulerne, kan i relevant omfang integreres i de enkelte undervisningsfag og/eller i grundfagligheden.

Stærkere praksissamarbejde

Sammenhængen mellem læreruddannelsen og folkeskolen skal styrkes. Udvidelsen af praktikken til 40 ECTS-point skal bruges som afsæt til et generelt styrket og løbende praksissamarbejde mellem læreruddannelserne og folkeskolerne med henblik på at berige både uddannelsen og skolen. Det skal desuden medvirke til at forebygge det praksischok, som gør, at mange lærere forlader faget kort efter endt uddannelse. Med den udvidede og mere integrerede praktik og med et styrket praksissamarbejde lægges der et grundlag for, at der lokalt kan arbejdes videre mod at realisere ambitionerne om at udvikle egentlige uddannelsesskoler.

Det faglige indhold i uddannelsen mv.

Det er regeringens udgangspunkt, at de kommende mål for de enkelte fag i læreruddannelsen skal være færre og mindre detaljerede end de nuværende. Der skal være mere rum til undervisernes professionelle dømmekraft og til lokale toninger. Der skal også være plads til, at læreruddannelsen kan udvikle sig med folkeskolen og samfundet i øvrigt – uden at der nødvendigvis skal ændres i bekendtgørelsen.

Samtidig er det vigtigt, at forligskredsen sætter den overordnede retning for læreruddannelsens indhold. Dette kan fremover ske dels ved at formulere en ny, udvi-

det formålsbeskrivelse for uddannelsen, dels ved at udstikke overordnede retningslinjer for de nye fagbeskrivelser. Formålsbeskrivelsen kan eksempelvis anvendes til at understrege sammenhængen til folkeskolen samt lærernes professionelle myndighed og kritiske sans. De overordnede retningslinjer for fagbeskrivelserne kan anvendes til at understrege vigtige og varige, tværgående indsatser som fx praksisfaglighed eller læsning i alle fag. De nye fagbeskrivelser skal være korte (maks. én side) og vil erstatte den nuværende kompetencemålsstyring.

Regeringen ønsker desuden at give mulighed for yderligere frihedsgrader til enkelte læreruddannelsessteder i forbindelse med ansøgninger om forsøg.

Endelig bakker regeringen op om udviklingsgruppens ambition om et styrket videngrundlag for læreruddannelsen. Det foreslås, at forligskredsen tilkendegiver en fælles hensigt om at prioritere mere praksisnær forskning med udgangspunkt i folkeskolens behov. Det forudsættes, at der sker en systematisk anvendelse af forskningen i undervisningen på læreruddannelsen.

Som udgangspunkt fastholdes de nuværende adgangskrav (adgangskrav på 7 i kvote 1 og specifikke adgangskrav til undervisningsfagene) – ligesom ansøgere i kvote 2 fortsat skal bestå en optagelsessamtale. Men det skal ses i sammenhæng med aktuelle forhandlinger om optagssystemet og evt. ændringer i den forbindelse.

Med henblik på at understøtte blandt andet fransk og tysk skal de lærerstuderende have bedre muligheder for at tage en del af deres uddannelse i udlandet. Derfor skal alle professionshøjskoler definere mobilitetsvinduer for studerende med fremmedsprog, så mulighederne for studie- og praktikophold i udlandet forbedres.

Udmøntning af løftet på 125 mio. kr. årligt

Det foreslås, at de ekstra 125 mio. kr. udmøntes som vist i tabel 2. Midlerne udmøntes i form af et taxameterløft. Det bemærkes, at der vil blive frigjort tid på professionshøjskolerne svarende til den øgede praktik uden nye opgaver. De frigjorte ressourcer på professionshøjskolerne vil svare til ca. 20 mio. kr.

Tabel 2
Udmøntning af midler fra FL22-aftalen (anslåede beløb)

Mio. kr. (2022-pl)	2023	2024	2025	2026
Til professionshøjskolerne i alt	105,0	105,0	105,0	105,0
2-3 flere timer om ugen.	80,0	80,0	80,0	80,0
Integreret praktik	15,0	15,0	15,0	15,0
Mere krævende og professionsrettede prøver	5,0	5,0	5,0	5,0
Studiefaglige samtaler med de studerende	5,0	5,0	5,0	5,0
Til kommunerne	20,0	20,0	20,0	20,0
Mere praktik – forlænges med 33 pct.	20,0	20,0	20,0	20,0
I alt professionshøjskoler og kommuner	125,0	125,0	125,0	125,0